

Bida Elena Anatolievna. Different approaches to determination of art-therapy. Different approaches to the definition of art therapy are defined: as therapy by means of art; as a means of personal development and its creative potential; as a technology that uses spontaneous pictorial activity to discover creative potential and harmonize the inner world of children; as a special form of psychotherapy; as all types of practice providing psychological assistance to the person, training, rehabilitation and psychotherapy, based on the arts and creative productive forms of human activity; as a therapy, the content of which is the artistic creativity of man.

Key words: art therapy, formation of creative personality, approaches, advantages of application of art therapy, psychotherapy.

Стаття надійшла до редколегії 06.12.2018 р.

УДК 37.091.26(045)(477)

Наталія Борбич, Олена Гузенко, Тетяна Оксенчук
Луцький педагогічний коледж (Луцьк)

ГУМАНІСТИЧНИЙ ПІДХІД В ОЦІНЮВАННІ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізовано ідеї гуманістичного оцінювання навчальних досягнень учнів у творчій спадщині видатних педагогів та психологів минулого. Розглянуто питання вибору оптимальних методів педагогічного контролю, реалізації принципів індивідуалізації і диференціації під час перевірки результатів навчання школярів, використання педагогіки співробітництва у оцінюванні навчальних досягнень учнів. Особливо акцентується увага на узагальненні дидактичних вимог, концептуальних положень, методичних порад щодо гуманістичного підходу в оцінюванні знань.

Теоретико-практичний аспект оцінювання знань базується на гуманістичному розумінні процесів учіння і викладання, на концепції навчання впродовж усього життя. Аналіз психологічної проблематики шкільної оцінки здійснюється через призму врахування стимулювальної та орієнтувальної функцій. До гуманістичних способів психології оцінювання віднесено згоду, підбадьорення та схвалення. Визначено головну педагогічну умову гуманістичного оцінювання навчальних досягнень – бути етичним щодо школяра, поважати і підтримувати його гідність.

Ключові слова: гуманізм, гуманістична педагогіка, видатні педагоги-гуманісти, оцінювання знань.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасні потреби держави і суспільства вимагають перехід на нову, більш гнучку стратегію освіти, яка спрямована на формування у школярів позитивної мотивації учіння, розвиток їхніх потенційних можливостей, стимулювання до досягнення успіху в навчанні. Незаперечною роллю у цьому відіграє оцінка.

У сучасних умовах в якісно новому аспекті розглядають проблему впливу оцінки на самореалізацію особистості, мотиваційну спрямованість, розвиток і використання внутрішнього потенціалу дитини. Саме тому дослідження впливу контрольно-оцінювальної діяльності учнів на розвиток їхніх здібностей і задатків є важливою проблемою гуманістичної педагогіки.

В основу сучасних освітніх реформ покладено особистісно зорієнтований підхід, реалізація дидактичних принципів індивідуалізації та диференціації. У зв'язку з цим зростає роль контролю й оцінювання як важливих компонентів процесу навчання. Контроль, перевірка й оцінка – невід'ємні складники освітнього процесу, без яких неможливо уявити взаємодію між учнем і вчителем. Систематична перевірка результатів навчання дає можливість зрозуміти прогалини в знаннях учнів, виявити помилкове або неточне розуміння вивченого, стимулювати розумову активність, виробити вміння синтезувати й систематизувати матеріал, привчити до наполегливості й відповідальності. Окрім того, педагогічний контроль дозволяє забезпечити оперативний зовнішній і внутрішній зв'язок у навчанні, зіставити ефективність праці вчителів, оцінити якість надання закладом освітніх послуг.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Питання оцінювання навчально-пізнавальної діяльності учнів на принципах гуманізму – наукове коло досліджень таких учених, як: Б. Бович, Н. Софій, О. Щербак [13], І. Бургун [5], Т. Канівець [8].

Розвиток ідей педагогічного оцінювання знань школярів у спадщині видатних педагогів і психологів відображений у наукових публікаціях О. Біляковської [4], Н. Буханевич [6], С. Остапчук [9]. Так, Н. Буханевич аналізує систему оцінювання знань, умінь та навичок учнів у творчій спадщині В. Сухомлинського, С. Остапчук – з огляду на ідеї К. Ушинського, М. Пирогова, Л. Толстого, Х. Алчевської та інших. О. Білявська вивчає психологічні аспекти оцінювання навчальних досягнень учнів через призму поглядів Б. Ананьєва, А. Маркової.

Вивчення та аналіз останніх досліджень означеної проблеми засвідчує розгляд науковцями теоретичних та практичних підходів щодо оцінювання навчальних досягнень учнів, що базуються на сучасній філософії розуміння процесів учіння і викладання, отриманні достовірних результатів, реалізації концепції навчання впродовж усього життя. Проте не вистачає наукових студій, які б висвітлювали розвиток і становлення гуманістичних ідей в оцінюванні знань учнів в історико-педагогічній науці.

Мета статті – проаналізувати погляди видатних педагогів і психологів щодо оцінювання навчальних досягнень школярів на гуманістичних засадах та з'ясувати сучасні тенденції перевірки знань учнів з позицій демократично-гуманістичних надбань особистісно зорієнтованої педагогіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом усього періоду навчання школяр є об'єктом оцінювання вчителя й одночасно суб'єктом переживання оцінки та оцінювальних ситуацій. Оцінюється якість навчальної роботи учня, але реально оцінка стає знаком його репутації. Невипадково оцінка є предметом обговорення і в педагогіці, і в психології.

Питання оцінювання результатів навчання учнів належить до актуальних дидактичних проблем кінця XVII–XX ст. Педагоги окресленого періоду порушували різні способи та методи оцінювання навчальних досягнень школярів.

Засновник гуманістичної педагогіки Я. Коменський (1592–1670) у праці «Закони добре організованої школи» стверджує, що шкільні іспити мають значний вплив на учня і поділяються на годинні, денні, тижневі, місячні, триместрові, річні [7, С. 160].

Важливими у цьому аспекті є такі спостереження вченого:

– годинні іспити проводяться вчителем, денні – декуріоном (десятьським), тижневі – самими учнями, місячні – ректором, триместрові й річні – начальниками шкіл. Учитель контролює погодинно всіх своїх учнів (хоч не кожного окремо, якщо їх багато), частково спостерігаючи очима, чи уважні вони, частково випитуючи (наприклад, такий-то чи такий-то, повтори це. Що я щойно сказав? Як ти це розумієш?);

– щоденно, після закінчення шкільних занять, десятський проводить повторення з тими, хто під його наглядом, випитуючи все, що було зроблено протягом цілого дня, причому він добивається і того, щоб правильно зрозуміле було міцно засвоєне;

– щотижня, а саме в післяобідній час, останнього вільного від занять дня [у суботу], учні перевіряють себе самі, взаємно заохочуючи до сумлінності змаганням за місяць. При цьому будь-який учень, що займає [у розрядних списках] нижче місце, має право викликати на змагання того, хто займає вище (навіть із другого десятка). Якщо той, хто посідав вище місце, переможений, то він має поступитися переможцю своїм місцем і зайняти нижче; якщо він не переможений, то залишається на своєму місці;

– раз на місяць ректор (у супроводі священника або кого-небудь із начальників школи), відвідуючи всі класи, проводить суворий іспит, чи виконані місячні завдання й наскільки ретельно;

– триместровий екзамен проводиться тим або іншим шкільним начальником разом з ректором, щоб дізнатися, хто порівняно з іншими є здібнішим щодо пам'яті, мови й поведінки і хто є найбільш гідним для публічних нагород за старанність [7, С. 161].

На думку Я. Коменського, з особливою урочистістю повинен проводитися щорічний екзамен; він відбувається восени перед переводом із класу в клас у присутності всіх шкільних начальників.

Вітчизняний лікар-педагог М. Пирогов (1810–1881) значну увагу приділяв проблемі оцінювання знань учнів. Він вважав екзамени однією з дієвих форм контролю й оцінювання

знань школярів, хоча вчений негативно ставився до проведення іспитів і виставлення оцінок у балах, вважаючи, що екзаменаційний період шкідливий, збуджує схильність дітей навчатися заради іспитів, а не для здобуття знань [14, С. 32]. На його думку, іспити й оцінювання знань учнів у балах є недоцільними в шкільній практиці. Під час іспитів допускалося багато формалізму, учнів не привчали до сумлінної роботи, адже всі прогалини в знаннях вони залишали на час перед самими екзаменами. М. Пирогов пропонував замінити цифрову форму оцінки на словесне висловлювання.

Педагог-гуманіст Л. Толстой (1828–1910) заперечував екзаменаційні оцінки й перевідні іспити, особливо в початковій школі. У проекті «Загального плану організації народних училищ» 1886 року він писав: «Погана і шкідлива сторона екзаменів у школі повинна бути зрозуміла всякому: офіційні обдурювання, підробки, безцільне муштрування дітей, наслідком чого є розлад у звичайних заняттях. Збудити з допомогою екзаменів змагання у восьмирічних дітях шкідливо; встановити з допомогою двогодинного екзамену знання восьмирічних учнів і оцінити заслуги вчителя неможливо» [11, С. 90–91].

Український дидакт і психолог К. Ушинський (1824–1870), аналізуючи проблему оцінювання, критикував бальну систему. На його думку, бали негативно впливають на викладання, на успіхи й на моральний розвиток учнів. Тому вчений пропонує цифри замінити детальними письмовими описами успіхів і поведінки в класних книгах. Характеризуючи систему перевірки в школі, він писав: «Учитель опитує одного, двох, трьох, а інші в цей час вважають себе вільними від усяких справ». Якщо основна мета лише в тому, щоб формально перевірити знання, точніше, виставляти оцінки, то така перевірка, вважав він, – даремна трата часу [12, С. 45].

Українська просвітителька Х. Алчевська (1841–1920) надавала перевагу словесним методам оцінювання. У статті «Характеристики учнів замість балів» (1902) вона висвітлила вимоги до оцінювання в приватній Харківській жіночій недільній школі. Х. Алчевська запропонувала такі способи оцінювання знань учениць: на занятті кожна дівчина отримувала від своєї вчительки марку. Вихованка, яка отримала 30 таких марок протягом року, вважалася вмілою і допускалася до іспиту. На думку педагога, діти вчать не заради знань, а заради оцінки. Тому вона схилилася до думки про заміну балів характеристикою учнів [1, С. 72]. Просвітителька порушувала питання про форми оцінки – цифрову й словесну. Вона стверджувала, що цифрові дані далекі від яскравої характеристики стадії розумового й морального розвитку учня. Цифра не передає причин, якими зумовлюється безуспішність занять дитини. Розкриття індивідуальних особливостей учня дає змогу не тільки багато чого зрозуміти в ході занять, а й часто відкриває способи пом'якшення ексцентричних його схильностей і вказує доцільний шлях до їх усунення. Х. Алчевська вважала, що при заміні балів словесними характеристиками досягається морально-виховне завдання школи [1, С. 75]. Отже, педагог заперечувала цифрову форму оцінки й позитивно ставилася до словесної характеристики учня.

Після 1917 року оцінки-бали були відмінені, почався посиленний пошук гуманістичної системи оцінювання. Бали замінили записами в індивідуальних книгах, характеристиками, виставками робіт та ін. Але згодом школа повернулася до старих методів оцінювання, що було пов'язано із тиском на освіту з боку влади.

Той факт, що шкільна оцінка приблизно з 30-х років ХХ ст., починала визначати ставлення до дитини як особистості з боку її оточення, породжує масу негативних явищ: порушення особистих стосунків у сім'ї, зниження соціометричного статусу учня в класному колективі, формування неадекватних самооцінок, «погоню за оцінками» і т. д., хоча багато з цих явищ були виявлені пізніше, у 40-60-х роках ХХ ст.

У кінці 50-х – на початку 60-х років ХХ ст. почався пошук шляхів подолання цих недоліків. Експериментальні проби «безоцінного» навчання, проведені спочатку в початковій школі, показали, що воно потребує перебудови всього дидактичного процесу (Ш. Амонашвілі). При цьому бальна оцінка замінюється змістовною, яка здійснюється в різних формах: колективна оцінка, взаємооцінювання, самооцінювання.

Грузинський педагог Ш. Амонашвілі у статті «Виховна й освітня функція оцінки навчання школярів» стверджує, що пізнавальна діяльність учня стимулюється не тільки за допомогою використання вчителем різноманітних дидактичних методів, а й характером стосунків, які утворює педагог у процесі навчання. Учений виокремив такі особливості гуманістичного оцінювання:

1. Керувати навчанням і всім шкільним життям дітей з позиції їхніх інтересів.
2. Постійно виявляти віру в можливості й здібності кожного школяра. Величезний позитивний вплив на школярів справляє дружнє, оптимістичне ставлення педагога до їхніх навчальних успіхів і неуспіхів. Учитель повинен щиро радіти кожному їхньому успіху, пишаючись своїм класом, своїм учнем.
3. Співпрацювати зі школярами у процесі навчання. Розуміємо це як об'єднання інтересів і зусиль педагога й учнів у розв'язанні пізнавальних завдань.
4. Бути етичним щодо школяра, поважати його гідність. Етичність педагога щодо школяра має подвійний результат: по-перше, створює загальну атмосферу взаємоповаги, непримусової навчально-пізнавальної діяльності, по-друге, формує в школярів етичні норми, моральну поведінку в суспільстві [2, С. 34].

Дослідники проблеми оцінювання навчальних досягнень учнів однакові в тому, що оцінка здатна викликати в учня сукупність гострих і глибоких переживань: радість успіху, задоволення, сором за невдачу, підвищену тривожність тощо. Позитивні емоції, пов'язані з одержаною оцінкою, учні вважають могутнім стимулом навчання, негативні – навпаки, погіршують загальний стан школяра, пригнічують його, знижують працездатність. Тому, коли вчитель підбадьорює учня, схвалює його відповідь, роботу – це стратегічно важливо для школяра, для його подальшого поступу в навчанні.

Одним із перших до психологічної проблематики шкільної оцінки звернувся Б. Ананьєв [3, С. 5]. Він визначив дві основні її функції: орієнтувальну – сприяння оцінці усвідомленню учнем процесу своєї роботи і якості власних знань; стимулювальну – вплив на ефективно-вольову сферу особистості дитини через переживання нею успіху чи невдач в учінні, зміну рівня домагань, формування намірів і т. д. Науковець у праці «Психологія педагогічної оцінки» накреслює такі наукові положення означеної проблеми: відсутність оцінки як вид оцінювальної стимуляції, ситуація опосередкованої оцінки, невизначена оцінка, зауваження, заперечення, згода, підбадьорення, осуд (догана), схвалення. До гуманістичних способів психології оцінювання можна віднести згоду, підбадьорення та схвалення.

Функція згоди – орієнтувати школяра в правильності його вчинку, закріпити успіх учня на цьому шляху, стимулювати його рух у тому самому напрямку. Стилем безпосередньої згоди є ствердження, що трапляється досить часто: «Так, це все правильно», «Так, саме так». Провідну функцію виконують у цьому разі слова «так», «правильно».

У надзвичайно складних випадках, що вимагають дуже кваліфікованого виховного підходу (чутливого), потрібне не лише визначення правильності відповіді, а й емоційна підтримка, що передає симпатійні переживання педагога. Стимуляційна функція оцінки в цьому разі навіть превалює над орієнтаційною: «Так, так, правильно робиш ... Роби так і далі ... Сміливіше, сміливіше ... Ось так», «Так, правильно ... ось так само далі!». У разі, коли педагог має справу із сором'язливими, нерішучими, хворобливими дітьми чи з новачками, коли учень намагається відповісти і при цьому явно сумнівається в правильності відповіді, педагог застосовує таке підкреслювання успіху, котре, з одного боку, не змушує його переоцінювати учня, а з іншого – емоційно заряджає школяра, стічно на нього діє, вселяє впевненість у своїх силах. Підбадьорення є надійним, випробуваним педагогічним способом для низки впливів у певних психологічних ситуаціях. Воно орієнтоване, зазвичай, на рівень успішності й характерологічні особливості групи школярів.

Прямою формою позитивного оцінювання процесу роботи на уроці в ситуації опитування й урахування знань загалом є схвалення. Схвалення, на відміну від згоди, це не звичайна констатація правильності зробленого чи висловленого, тобто не звичайне підтвердження знань, а вже форма визначення особистості, що підкреслює переваги сторін

цієї особистості – її здібність, працездатність, активність, інтерес, значення її як зразка в певному плані. Тим самим схвалення є формою показу особистості, виокремлення її з класу. Внаслідок цього схвалення одночасно впливає не лише на об'єкт, а й на ставлення до нього дитячої групи й навпаки – на його ставлення до дитячої групи, на зростання рівня прагнень, підвищення самооцінки; воно викликає переживання успіху і т. д. [3, С. 16].

Український педагог-гуманіст В. Сухомлинський у статті «Оцінки мають бути вагомими» зазначав, що не можна допускати, щоб оцінювання знань виділялося з педагогічного процесу як щось відокремлене. Оцінка лише тоді стає стимулом, який спонукає до активної розумової праці, коли стосунки між учителем і учнем побудовані на взаємній довірі і доброзичливості. Оцінка, на думку педагога, – це один з найтонших інструментів виховання. З того, як ставиться учень до оцінки, поставленої вчителем, можна зробити безпомилковий висновок про те, як він ставиться до вчителя, наскільки вірить йому й поважає його. В. Сухомлинський подає кілька порад щодо оцінювання знань:

- нехай оцінок буде менше, але кожна з них хай буде вагомішою, значнішою;
- не ставити незадовільної оцінки, якщо учень не може через певні умови чи обставини опанувати знання;
- ніщо так не пригнічує дитину, як усвідомлення безперспективності: «усе, я ні на що не здатний»;
- зневіра, пригніченість – ці почуття позначаються на всій розумовій праці школяра, його мозок ніби ціпеніє;
- тільки світле почуття оптимізму є цілющим струмком, який живить річку думки;
- ніколи не поспішати з виставленням незадовільної оцінки;
- радість успіху – це могутня емоційна сила, від якої залежить бажання дитини бути хорошою;
- турбуватися про те, щоб внутрішня сила дитини ніколи не вичерпувалася: якщо її немає, не допоможуть ніякі педагогічні хитрощі;
- узагалі не ставити оцінок, якщо знання учнів туманні, а уявленні про речі та явища, які вивчаються, є неточними;
- якщо погляд школяра свідчить, що він не готовий до відповіді, узагалі не оцінювати знання, – треба спочатку добитися, щоб учень знав матеріал.
- треба уникати запитань, відповіді на які точно повторювали б те, що викладав учитель чи заучене з книжки [10, С. 466].

В умовах класно-урочної системи індивідуальний підхід і диференціація педагогічних впливів – найслабше місце освітнього процесу. Вони здійснюються, але виключно щодо когнітивної сторони діяльності школяра, хоча оцінка пов'язана з багатьма особистісними аспектами розвитку дитини, зокрема із самооцінкою.

XXI сторіччя вимагає організації освітнього процесу на засадах педагогіки співробітництва, розвитку в учнів критичного мислення, залучення школярів до самоосвіти, самостійного прийняття рішень. Виконання вчителем функції контролю передбачає реалізацію принципу дитиноцентризму, опору на досягнення кожного учня, подолання ним невпевненості під час опанування навчальної інформації. І, як слушно зауважував педагог-гуманіст В. Сухомлинський, оцінка морально виправдана тільки тоді, коли учитель оцінює не здібності, взяті, так би мовити, у чистому вигляді, а єдність праці й здібностей, причому на перше місце ставиться праця.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз науково-педагогічної і психологічної літератури засвідчує, що проблема оцінювання навчальних досягнень учнів завжди була актуальною. Я. Коменський, М. Пирогов, Л. Толстой акцентують увагу на різноманітності оцінювання на засадах демократизму та гуманізму. К. Ушинський, Х. Алчевська відстоюють ідею письмових характеристик успіхів і поведінки учнів. Ш. Амонашвілі розкриває виховну та навчальну функції оцінки, яка ґрунтується на позитивному ставленні до учня. Б. Ананьєв визначає згоду, підбадьорення та схвалення як

гуманістичні способи психології навчального оцінювання. В. Сухомлинський аналізує визначальний вплив педагогічного оцінювання на емоційний стан дитини.

Сучасна школа потребує пошуку нових способів оцінювання, заснованих на ідеях гуманізму та співробітництві вчителя й учня, на позитивних емоціях дітей. Саме розкриття суті такої тенденції ми вбачаємо перспективою подальших наших досліджень.

Джерела та література :

1. Алчевська Х. [А. Х.] Характеристики учащихся взамен баллов / Х. А. // Вестн. воспитания. – 1902. – № 6. – С. 70–75.
2. Амонашвили Ш. А. Воспитательная и образовательная функция оценки учения школьников / Ш. А. Амонашвили – Москва : Педагогика, 1984. – 296 с.
3. Ананьев Б. Г. Психология педагогической оценки. Изб. психол. труды в 2-х т. – Москва : Педагогика, 1980. – Т. 2. – 267 с.
4. Біляковська О. Константи гуманної педагогіки в оцінюванні навчальних досягнень учнів / О. Біляковська // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2015. – Випуск 53. – С. 327–332.
5. Бургун І. В. Підготовка компетентного випускника як реалізація гуманістичної місії середньої освіти. – [Електронний ресурс] / Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2589
6. Буханевич Н. В. Оцінювання навчальних досягнень учнів молодшої школи / Н. В. Буханевич // Педагогічні та психологічні науки : історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень : збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (17-18 жовтня 2014 р., м. Одеса). – Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2014. – С. 42–46.
7. Коваленко Є. І. Історія зарубіжної педагогіки : хрестоматія / Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – С. 160–161.
8. Основи педагогічного оцінювання: навчально-методичний посібник / Т. М. Канівець. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. – 102 с.
9. Остапчук С. С. Оцінювання навчальних досягнень учнів у вітчизняних загальноосвітніх навчальних закладах кінця XIX – початку XX ст. / С. С. Остапчук // Історико-педагогічний альманах / гол. ред. О. В. Сухомлинська. – Умань, 2015. – Вип. 2. – С. 48–52.
10. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю // Вибрані твори в 5-ти томах / В. О. Сухомлинський. – Т. 2. – Київ : Рад. шк., 1976. – С. 465–466.
11. Толстой Л. М. Педагогічні твори / Л. М. Толстой. – СПб. : [б. в.], 1912. – С. 88–92.
12. Ушинский К. Д. Собрание сочинений: в 6 т. / К. Д. Ушинский. – М. ; Л. : АПН РСФСР, 1949. – Т. 6 : Родное слово. Книга для детей год первый и второй. Родное слово. Книга для учащихся. – 446 с.
13. Щербак О. І. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень : навчально-методичний посібник / О. І. Щербак, Н. З. Софій, Б. Ю. Бович / за наук. ред. О. І. Щербак. – Івано-Франківськ : Лілея НВ, – 2014. – 136 с.
14. Яценко В. Система контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів. Історичний аспект / В. Яценко // Географія та основи економіки в школі. – 2002. – № 6. – С. 31–33.

References

1. Alchevs'ka H. [A. H.] Harakterystyka uchasnykh vzamen ballov / H. A. // Vestn. vospitanyja. – 1902. – № 6. – S. 70–75.
2. Amonashvyly Sh. A. Vospytatel'naja y obrazovatel'naja funkcyja ocenky uchenyja shkol'nykov / Sh. A. Amonashvyly – Moskva : Pedagogyka, 1984. – 296 s.
3. Anan'ev B. G. Psyhologyja pedagogycheskoj ocenky. Yzb. psyhol. trudy v 2-h t. – Moskva : Pedagogyka, 1980. – T.2. – 267 s.
4. Biljakovs'ka O. Konstany gumannoi' pedagogiky v ocinjuvanni navchal'nyh dosjagnen' uchniv / O. Biljakovs'ka // Psyhologo-pedagogichni problemy sil's'koi' shkoly. – 2015. – Vypusk 53. – S. 327–332.
5. Burgun I.V. Pidgotovka kompetentnogo vypusknika jak realizacija gumanistychnoi' misii' seredn'oi' osvity. – [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2589
6. Buhanevych N. V. Ocinjuvannja navchal'nyh dosjagnen' uchniv molodshoi' shkoly / N. V. Buhanevych // Pedagogichni ta psyhologichni nauky : istorija rozvytku, suchasnyj stan ta perspektyvy doslidzhen' : zbirnyk naukovykh robit uchasnykiv mizhnarodnoi' naukovo-praktychnoi' konferencii' (17-18 zhovtnja 2014 r., m. Odesa). – Odesa : GO «Pivdenna fundacija pedagogiky», 2014. – S.42–46.
7. Kovalenko Je. I. Istorija zarubizhnoi' pedagogiky : hrestomatija / Je. I. Kovalenko, N. I. Bjelkina. – Kyi'v : Centr navchal'noi' literatury, 2006. – S. 160–161.
8. Osnovy pedagogichnogo ocinjuvannja: navchal'no-metodychnyj posibnyk / T. M. Kanivec'. – Nizhyn : Vydavec' PP Lysenko M. M., 2012. – 102 s.
9. Ostapchuk S. S. Ocinjuvannja navchal'nyh dosjagnen' uchniv u vitchyznjanyh zagal'noosvitnih navchal'nyh zakladah kincja XIX – pochatku XX st. / S. Ostapchuk // Istoryko-pedagogichnyj al'manah / golovn. red. O. V. Suhomlyns'ka. – Uman', 2015. – Vyp. 2. – S. 48–52.

10. Suhomlyns'kyj V. O. Sto porad uchytelevi // Vybrani tvory v 5-ty tomah / V. O. Suhomlyns'kyj. – T. 2. – Kyi'v : Rad. shk., 1976. – S. 465–466.
11. Tolstoj L. M. Pedagogichni tvory / L. M. Tolstoj. – SPb. : [b. v.], 1912. – S. 88–92.
12. Ushynskij K. D. Sobrane sochynenyj: v 6 t. / K. D. Ushynskij. – M. ; L. : APN RSFSR, 1949. – T. 6 : Rodnoe slovo. Knyga dlja detej god pervyj u vtoroj. Rodnoe slovo. Knyga dlja uchashhyhsja. – 446 s.
13. Shherbak O. I. Teorija i praktyka ocinjvannja navchal'nyh dosjagnen' : navchal'no-metodychnyj posibnyk / O. I. Shherbak, N. Z. Sofij, B. Ju. Bovych / za nauk. red. O. I. Shherbak. – Ivano-Frankivs'k : Lileja NV, – 2014. – 136 s.
14. Jacenko V. Systema kontrolju ta ocinjvannja navchal'nyh dosjagnen' uchniv. Istorychnyj aspekt / V. Jacenko // Geografija ta osnovy ekonomiky v shkoli. – 2002. – № 6. – S. 31–33.

Борбич Наталия, Гузенко Елена, Оксенчук Татьяна. Гуманистический подход в оценивании знаний учеников: историко-педагогический аспект. В статье проанализированы идеи гуманистического оценивания учебных достижений учеников в творческом наследии выдающихся педагогов и психологов прошлого. Выделены эффективные формы и методы педагогики сотрудничества в определении учебных достижений школьников.

Рассмотрены теоретико-практические подходы к оцениванию знаний, которые базируются на гуманистическом понимании процессов учебы и преподавания, реализации концепции учебы на протяжении всей жизни. Определено главное педагогическое условие гуманистического оценивания учебных достижений – быть этическим к школьнику, уважать и поддерживать его достоинство.

Ключевые слова: гуманизм, гуманистическая педагогика, выдающиеся педагоги-гуманисты, оценивание знаний.

Natalia Borbych, Olena Huzenko, Tatiana Oxenchuk. Humanistic approach in assessment of students' knowledge: historical and pedagogical aspects. In the article the ideas of humanistic assessment of students' educational achievements are analyzed in the creative heritage of prominent pedagogues and psychologists of the past. The choice of optimal methods of pedagogical control, implementation of the principles of individualization and differentiation during checking the learning outcomes and the usage of cooperation pedagogy in the assessment of students' educational achievements are considered. Particular emphasis is placed on the generalization of didactic requirements, conceptual provisions and methodological advice on a humanistic approach to knowledge assessment.

Theoretical and practical aspects of knowledge assessment are based on the humanistic understanding of the processes of studying and teaching and the concept of learning throughout life. The analysis of psychological issues of school mark is carried out through the prism of the consideration of stimulatory and orientation functions. The humanistic ways of assessment psychology include agreement, encouragement and approval. To be ethical in relation to the student, to respect and maintain his dignity, that is determined as the main pedagogical condition of humanistic assessment of educational achievements.

Key words: humanism, humanistic pedagogy, prominent humanists, assessment of knowledge.

Стаття надійшла до редколегії 17.10. 2018 р.

37.013.8:613.9(045)(477.82)

Галина Давидюк, Наталія Кардашук

Луцький педагогічний коледж (Луцьк)

Наталія Поліщук

Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти (Луцьк)

НООПЕДАГОГІКА КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті висвітлюються основні напрямки підготовки вчителів початкових класів до формування культури здоров'я молодших школярів на основі ноопедпгогії. Головна увага приділяється індивідуальному підходу до особистості, врахуванні її природних задатків та їх тривалому цілеспрямованому розвитку. Завдання викладача культури здоров'я полягає в теоретичній і практичній підготовці молодших спеціалістів на вирішення завдань гармонійного розвитку духовних, психічних і фізичних сил учнів, їхньої оптимальної біосоціальної адаптації до середовища проживання.

Ключові слова: культура здоров'я, ноопедагогіка, культура почуттів.

Постановка проблеми. В процесі підготовки педагогічних кадрів головна увага повинна приділятися збереженню здоров'я школярів. Одне із головних завдань сучасної школи – створення оптимальних умов для розуміння дітьми переваг здорового способу життя, заохочування до здобуття знань, умінь і навичок здорового способу життя;